

Behandeling Wetsvoorstel veiligheidsregio's in Eerste Kamer

Op 2 februari 2010 is de Eerste Kamer in principe akkoord gegaan met het Wetsvoorstel veiligheidsregio's. Op 9 februari zal er nog over worden gestemd, vanwege twee moties die de Eerste Kamer heeft ingediend. In de eerste motie wordt de minister opgeroepen de (verdere) integratie van meldkamers te stimuleren. In de tweede motie wordt opgeroepen de Commissaris van de Koningin een grotere rol te geven bij de grensoverschrijdende samenwerking. Over de eerste motie merkte de minister op dat deze overbodig is, omdat zij zich op dit punt al actief opstelt. De tweede motie kan op haar sympathie rekenen, maar mag niet ten koste gaan van de formele bevoegdheden van de voorzitter van de veiligheidsregio.

Met de instemming van de Eerste Kamer is een belangrijke mijlpaal bereikt. Er is (eindelijk) duidelijkheid over wettelijke bevoegdheden en er is een lange termijn perspectief. Op basis hiervan kunnen de veiligheidsregio's zich verder ontwikkelen en versterken.

In de Eerste kamer bleek brede steun te zijn voor de doelstellingen van het Wetsvoorstel, namelijk om de organisatie van de rampenbestrijding en crisisbeheersing op regionaal niveau te brengen en een éénhoofdig gezag te realiseren bij bovenlokale incidenten. Een meerderheid van de Eerste Kamer had echter ernstige bedenkingen bij de gekozen bestuurlijke vorm, namelijk een verplichte vorm van samenwerking, zonder dat het bestuur van de veiligheidsregio voldoende democratisch is gelegitimeerd. Volgens de meeste fracties is er eerder sprake van verlegd lokaal bestuur dan verlengd lokaal bestuur. Een groot deel van het debat ging over de staatsrechtelijke vragen die zich daarbij voordoen.

De minister heeft toegezegd dat zij zich er hard voor zal maken dat er in het kabinet en in de Eerste en Tweede Kamer een discussie gevoerd gaat worden over de bestuurlijke inrichting van Nederland. Deze discussie moet worden gekoppeld aan de werkgroep die dit thema voorbereidt voor de brede heroverweging. Deze discussie moet leiden tot een lange termijn visie op de vorming van regio's en het principe van verlengd lokaal bestuur (visie op middenbestuur). De minister heeft toegezegd zich hard te maken om deze discussie te initiëren in de Tweede Kamer.

Ter Horst gaf aan dat het verplichte karakter van deze Gemeenschappelijke Regeling onontkoombaar is, vanwege de landsdekkende structuur die nodig is om de rampenbestrijding en crisisbeheersing effectief en efficiënt te organiseren, vooral daar waar het gaat om informatievoorziening en de toepassingen van ICT.

Over het 'democratische gat' zegt de minister dat zij het verantwoord vindt dat deze uitvoerende taken bij de veiligheidsregio worden gelegd, zonder dat er sprake is van een direct gekozen bestuur. Dan zou er namelijk sprake zijn van een nieuwe bestuurslaag in Nederland en daar wordt nu nadrukkelijk niet voor gekozen. Bovendien vindt zij het verantwoordingsinstrumentarium in het Wetsvoorstel voldoende.

De Eerste Kamer onderstreepte dat de behoefte aan democratische legitimatie groeit, als de veiligheidsregio's met nog meer taken zouden worden belast (bijvoorbeeld die van de omgevingsdiensten). De minister gaf aan dat het wetsvoorstel niet perfect en voor de eeuwigheid is, maar dat het de beste vorm is die in het huidige bestuurlijke bestel in Nederland mogelijk is. De Eerste Kamer legde nadrukkelijk relaties met ontwikkelingen die zich voordoen bij de politieregio's (mogelijke schaalvergroting) en de ontwikkeling van andere regionale verbanden (zoals de uitvoeringsdiensten).

De Kamer stelde de minister de vraag of er geen sprake is van een soort sluipende ontwikkeling naar verdergaande regionalisering in Nederland, zonder de daarbij horende democratische garanties. De minister gaf in alle eerlijkheid aan dat zij de exacte gevolgen van de diverse ontwikkelingen op dit

moment niet helemaal kan overzien, maar dat de zorgpunten van de Kamer zullen worden betrokken in de eerder genoemde visie op het middenbestuur. De urgentie voor deze discussie is volgens de minister overduidelijk.

Er ontstond een meerderheid in de Eerste Kamer voor het opnemen van een horizonbepaling, waardoor de werking van de wet beperkt zou worden tot een periode van circa 4 jaar. De minister heeft dit kunnen voorkomen door de leden ervan te overtuigen dat een tijdelijke werking een groot gevaar voor stagnatie bij de (ontwikkeling van) de veiligheidsregio's teweeg zou kunnen brengen. Bovendien heeft zij toegezegd dat de Wet na 2 jaar wordt geëvalueerd. Tot slot heeft de toezegging van de minister om zich hard te maken voor de discussie over de bestuurlijke inrichting er toe geleid dat de motie voor het opnemen van een horizonbepaling is ingetrokken.

Over de brandweervrijwilligers is (in tegenstelling tot het debat in de Tweede Kamer) slecht zijdelings gesproken. De minister stelde dat zij door de financiële ondersteuning van de VBV de vrijwilligers ruimschoots in de gelegenheid heeft gesteld zich te kunnen organiseren. Zij is ook overtuigd van de constructieve samenwerking tussen alle betrokken partijen, als het gaat om het behartigen van de belangen van de vrijwilligers. Zij heeft het misverstand ontkracht dat vrijwilligers bij regionalisering op andere (regionale) kazernes terecht zouden komen; de lokale inbedding blijft voorop staan en de kazernestructuur verandert in de meeste gevallen niet.

Over de regionalisering merkte zij op dat verplichte regionalisering niet aan de orde is of zal komen. Regionalisering is efficiënter, maar geen noodzakelijke voorwaarde voor samenwerking binnen de veiligheidsregio's. Uiteindelijk zullen waarschijnlijk 11 of 12 veiligheidsregio's niet overgaan tot regionalisering van de brandweer. In het voorjaar zal de minister een rapportage van de Inspectie van Openbare Orde en Veiligheid naar het parlement sturen, waarin beoordeeld wordt in hoeverre de veiligheidsregio's op dit moment al voldoen aan de eisen die met inwerkingtreding van de wet gaan gelden (!).

Tot slot was opvallend dat meerdere partijen voortgang willen zien in de initiatieven van de minister op het gebied van zelfredzaamheid van burgers en het betrekken van de samenleving bij het voorkomen van rampen en crises. De minister heeft toegezegd nadere informatie te zullen geven over een aantal pilots en projecten die er momenteel lopen bij het ministerie van BZK.

Bureau Veiligheidsberaad
3 februari 2010